

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Utbildningsdepartementet har remitterat ovan rubricerade betänkande till Överklagandenämnden för högskolan. Nämndens yttrande begränsas till de delar som rör nämndens verksamhetsområde.

Författningsförslaget

Överklagandenämnden konstaterar inledningsvis vad gäller förslaget till ny paragraf 7 kap. 8 a § i högskoleförordningen, att förslaget inte innehåller den skrivning som normalt anges i behörighetsbestämmelser i högskoleförordningen: "Särskild behörighet har också den som genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen." Eftersom det i utredningen föreslås att s.k. reell kompetens ska vara tillämplig i ärendet bör denna skrivning läggas in även här.

Utredningen lämnar vidare förslag till ikraftträdande och övergångsbestämmelser. I 5 anges att "Den som före den 15 augusti 2027 har påbörjat en utbildning till en förskolläro-, grundläro- eller ämnesläroexamen enligt de äldre bestämmelserna har rätt att slutföra sin utbildning för att få en sådan examen enligt de äldre bestämmelserna, dock längst till och med utgången av juli 2035."

Förslaget är utformat i enlighet med hur det brukar anges i högskoleförordningen. Nämnden vill dock här ännu en gång ta upp att bestämmelsen inte på ett tydligt sätt klargör hur länge ett lärosäte får utfärda en examen. Den inriktar sig i stället på hur lång tid en student har på sig att slutföra sin utbildning. I detta ligger inte självklart att det är samma tid som gäller för att ansöka om och få examen. Flera lärosäten väljer att inte utfärda examen för den som ansöker om en sådan efter det datum som anges i övergångsbestämmelsen och nämnden har i sin verksamhet accepterat en sådan tillämpning. Det vore dock – av rättssäkerhetsskäl – bra om det klargjordes i övergångsbestämmelsen när en ansökan om examen ska ha kommit in till lärosätet. Exempelvis skulle bestämmelsen kunna formuleras tydligare: "...rätt att slutföra sin utbildning och ansöka om en sådan examen..."

Vad gäller utformningen av författningsförslaget noterar nämnden att förslaget till 7 kap. 8 a § fjärde stycket högskoleförordningen lyder som följer: En högskola *kan inte* besluta om undantag i enlighet med 3 § 1:a meningen avseende krav på särskild behörighet enligt första och andra stycket. Överklagandenämnden anser att i stället för "kan inte" bör "får inte" användas i stället. Även "1:a" bör ändras till "första".

11.3 Skärpta krav på kunskaper i svenska

I utredningen föreslås att betyget C ska krävas i kursen Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 för tillträde till utbildning som leder till grundlärarexamen med inriktning mot förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3, grundlärarexamen med inriktning mot grundskolans årskurs 4-6 samt ämneslärarexamen. Vidare föreslås att för utbildning som leder till förskollärarexamen ska betyg D i kursen Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 krävas. Utredningen föreslår också att det inte ska gå att göra undantag från behörighetsvillkoret som omfattar lägst betyg D respektive C i Svenska 3 och Svenska som andraspråk 3.

Överklagandenämnden noterar inledningsvis att 7 kap. 3 § andra meningen högskoleförordningen (1993:100) fortfarande kommer att vara tillämplig vid antagning till utbildningarna.

Överklagandenämnden har vidare inga synpunkter på kravet på betyget C i Svenska 3 som behörighetskrav för tillträde till utbildning som leder till vissa grundskollärarexamina och ämneslärarexamen.

Vad gäller kravet på betyget D för utbildning som leder till förskollärarexamen avstyrker nämnden förslaget. Nämnden kommer i sin verksamhet att överpröva beslut om att en sökande inte har s.k. reell kompetens som motsvarar betyget D i Svenska 3. En förutsättning för att nämnden ska kunna pröva om en sökande har kunskaper motsvarande betyget D är att nämnden har något att pröva överklagandet mot. Som utredningen anför finns det en otydlighet i betygskriterierna om vilka kunskaper som krävs för ett sådant betyg. Under dessa omständigheter blir både lärosätenas och Överklagandenämndens prövning mindre rättssäker vid prövningen om en sökande har motsvarande kunskaper. Överklagandenämnden avstyrker därför förslaget i denna del. Möjligheten att ge en myndighet bemyndigande att utfärda föreskrifter om betygskriterier för även betyget D bör möjligen övervägas för att hantera frågan.

12. Alternativa vägar till en lärarexamen

Överklagandenämnden vill i detta sammanhang lyfta att bestämmelserna om grundläggande behörighet för tillträde till utbildning på grundnivå inte är tillämplig på utbildning som ges med stöd av bestämmelserna i förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning. I detta sammanhang Utländska lärares vidareutbildning, ULV. Det innebär att om ett lärosäte vill ställa krav på kunskaper i Svenska 3, eller Engelska 6, för tillträde till utbildningen måste lärosätet besluta om detta med stöd av 5 § i den aktuella förordningen. Nämnden har i några ärenden konstaterat att lärosätet inte har beslutat om krav på Svenska 3 och Engelska 6. Med tanke på den vikt som läggs på kunskaperna i svenska bör det därför övervägas om kraven på grundläggande

behörighet enligt 7 kap. 5 § högskoleförordningen bör göras tillämplig genom en ändring av 4 § i förordningen.

20. Konsekvenser

Överklagandenämnden noterar att utredningen skriver att antal ärenden som rör kunskaper motsvarande Svenska 3 med betyget C och D kan komma att öka. Nämnden förutsätter att nödvändiga resurser tillskjuts värdmyndigheten UKÄ för att hantera detta.

För Överklagandenämnden

Per-Anders Svensson

I avgörandet har deltagit rådmannen Per-Anders Svensson, ordförande, vicedekanan Ulf Dalnäs, docenten Mikael Hansson, chefsjuristen Christina Helmer, rådmannen Johan Nordin, studenten Jack Senften, chefsjuristen Arne Wahlström och professorn Kristina Åkesson. Föredragande har varit verksjuristen Marie Stern Wärn.